

ВИСНОВОК

антикорупційної експертизи проєкту Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей справляння окремих податків і зборів у період воєнного, надзвичайного стану»

Картка проєкту

Ініціатор(и) проєкту Закону: Гетманцев Д. О. (IX скликання), Кулініч О. І. (IX скликання), Аллахвердієва І. В. (IX скликання) та інші	Мета проєкту Закону – створення у період дії воєнного стану, введеного відповідно до Указу Президента України від 24.02.2022 № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», умов для належного забезпечення функціонування економіки, а також належного наповнення дохідної частини бюджету за рахунок надходження податкових та митних платежів	Проект Закону (реєстр. № 7311-д від 24.04.2022)
---	--	---

Резюме антикорупційної експертизи

За результатами проведення антикорупційної експертизи проєкту Закону Національне агентство з питань запобігання корупції ідентифікувало низку корупціогенних факторів, які зумовлюють потребу в його доопрацюванні, зокрема:

- встановлення права контролюючих органів проводити заходи податкового контролю суб'єктів господарювання в умовах дії правового режиму воєнного стану за відсутності аргументованої необхідності відновлення таких заходів;
- збільшення інституційного впливу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику (ДПС України), на бізнес шляхом запровадження додаткових особливостей оподаткування деяких підакцизних товарів та встановлення обов'язку для суб'єктів господарювання погоджувати окремі процеси з ДПС України за відсутності підстав (критеріїв) надання або ненадання такого погодження.

Опис виявлених корупціогенних факторів

1. Встановлення або розширення дискреційних повноважень органу державної влади або особи, уповноваженої на виконання функцій держави, за відсутності визначення вичерпних випадків, підстав, форм, строків, порядку здійснення таких повноважень, контролю за їх здійсненням та відповідальності за можливі зловживання під час їх здійснення.

1.1. Змінами до п. 69.2 ст. 69 Податкового кодексу України (далі – ПКУ) пропонується встановити, що податкові перевірки не розпочинаються, а розпочаті перевірки зупиняються, крім окремих камеральних перевірок виконання податкових обов'язків платників податків, що знаходяться за межами тимчасово окупованих збройними формуваннями Російської Федерації територіях або територіях, на яких ведуться бойові дії, та фактичних перевірок.

Аналогічні за змістом зміни пропонується також внести до п.п 69. 1 та 69.9 ст. 69 ПКУ для платників податків та контролюючих органів у частині зупинення перебігу строків, визначених податковим законодавством та іншим законодавством, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи.

Таким чином, проєктом Закону пропонується відновити право контролюючих органів вживати заходів податкового контролю стосовно суб'єктів господарювання та притягнення до юридичної відповідальності осіб за податкові правопорушення, крім тих платників податків, які *«знаходяться на тимчасово окупованих збройними формуваннями Російської Федерації територіях або територіях, на яких ведуться бойові дії»*.

У цілях реалізації запропонованих положень ПКУ розробник пропонує встановити, що перелік територій, на яких ведуться бойові дії або тимчасово окупованих збройними формуваннями Російської Федерації, буде визначатися Кабінетом Міністрів України.

Однак запропонований змінами розподіл платників за відповідним територіальним принципом в цілях забезпечення податкового контролю за належним виконанням податкових обов'язків не враховує практичні аспекти неможливості нормального ведення господарської діяльності значною частиною суб'єктів господарювання.

Так, ускладнена можливість реалізації платниками податків своїх податкових обов'язків не тільки на територіях, які *«знаходяться на тимчасово окупованих збройними формуваннями Російської Федерації територіях або територіях, на яких ведуться бойові дії»*, але і на прилеглих до потенційно визначених КМУ територіях населених пунктів та в місцях, які піддавалась ракетним та бомбовим ударам тощо.

До того ж неприпустимим є віднесення звільнених території під сферу застосування положень проєкту Закону, адже як показує практика (зокрема у Київській, Чернігівській, Сумській областях) - завдані на таких території руйнування не дозволять суб'єктам господарювання швидко відновити свою діяльність у тому числі в частині забезпечення повноцінного податкового звітування.

Загалом поєднання двох факторів - з одного боку бізнес, який не може відновити повноцінне функціонування та податкове звітування; з іншого боку - контролюючі органи, які можуть відновити заходи податкового контролю - створюють передумови для виникнення корупції та дискримінаційного ставлення контролюючих органів до суб'єктів господарювання з метою лобіювання приватного інтересу або в інтересах третіх осіб.

З урахуванням зазначеного, запропоновані зміни сприятимуть непрозорій реалізації повноважень контролюючими органами, дадуть змогу приймати управлінські рішення із застосуванням суб'єктивних підходів та сприятимуть зловживанням повноваженнями контролюючих органів на практиці.

Окремо слід зазначити, що розробником не доведено необхідність відновлення податкового контролю, натомість згідно з інформацією Міністерства фінансів України за квітень поточного року податкові надходження склали

106% від запланованих. Це означає, що нагальної потреби у відновленні контрольних заходів наразі немає.

Рекомендації НАЗК:

виключити зміни до п.п. 69.1, 69.2, 69.9 ст. 69 ПКУ в частині відновлення права контролюючих органів проводити заходи податкового контролю.

1.2. Змінами до норм ПКУ пропонується врегулювати особливості оподаткування деяких підакцизних товарів, зокрема встановити обов'язок для суб'єктів господарювання додатково звертатися до ДПС України з метою:

- погодження технологічної схеми встановлення зареєстрованих витратомірів-лічильників спирту етилового та/або зареєстрованих масових витратомірів (зміни до п.п. 229.1.8 п. 229.1 ст. 229 та п.п. 230.1.1 п. 230.1 ст. 230 ПКУ);

- погодження схеми встановлення цілодобових систем відеоспостереження за виробництвом та відпуском спирту етилового на акцизних складах, на території яких виробляється спирт етиловий, у тому числі біоетанол (зміни до п.п. 230.1.1 п. 230.1 ст. 230 ПКУ).

Аналогічні зміни пропонується внести до ст. 7-1 Закону України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального».

Однак зазначені процедури погодження вказаних документів не містять регламентованого порядку їх розгляду представниками ДПС України та не встановлюють підстав (критеріїв) для надання або ненадання відповідного погодження ДПС України.

Відсутність визначених на рівні законодавчого акта підстав для погодження/відмови у погодженні вказаних документів створює можливість прийняття рішення посадовими особами контролюючого органу на власний розсуд, може сприяти лобіюванню інтересів та створенню умов для отримання неправомірної вигоди.

Рекомендації НАЗК:

встановити порядок погодження ДПС України процесів, регламентованих п.п. 229.1.8 п. 229.1 ст. 229 та п.п. 230.1.1 п. 230.1 ст. 230 ПКУ, а також визначити підстави (критерії) для надання або ненадання відповідного погодження ДПС України.

2. Інші зауваження.

Проектом Закону пропонується одним законодавчим актом внести зміни до Податкового кодексу України, Митного кодексу України, Закону України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального» й інших законів.

Однак відповідно до п. 9 розділу XXI Митного кодексу України «зміни до цього Кодексу можуть вноситися виключно законами про внесення змін до Митного кодексу України».

Таким чином, спосіб, у який запропоновано врегулювати нагальні питання, порушує основні вимоги законодавчої техніки.

Рекомендації НАЗК:

запропоновані проєктом акта зміни до Митного кодексу України визначити на рівні окремого проєкту Закону.

Додатково акцентуємо увагу на недотриманні розробником процедур підготовки проєкту Закону, зокрема:

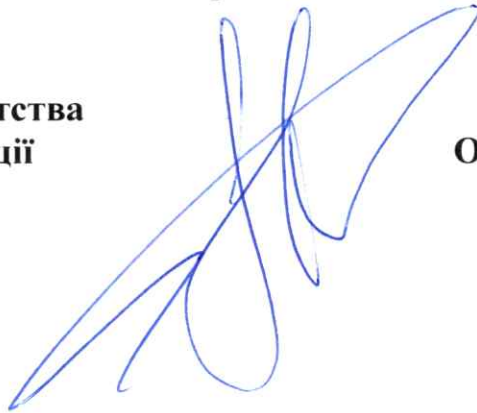
– відсутнє фінансово-економічного обґрунтування та відповідні розрахунки щодо зміни розмірів окремих ставок податків та порядку їхнього адміністрування (порушення вимог ч. 3 ст. 91 Регламенту Верховної Ради України, затвердженого Законом України від 10.02.2010 № 1861, та ч. 1 ст. 27 Бюджетного кодексу України);

– відсутнє належне обґрунтування запропонованих регулювань у редакціях супровідних документів до проєкту Закону, що не дозволяє підтвердити дотримання базових принципів податкового законодавства, передбачених ст. 4 Податкового кодексу України, а саме *принципу соціальної справедливості*, тобто установлення податків та зборів відповідно до платоспроможності платників податків, і *принципу рівномірності та зручності сплати* – установлення строків сплати податків та зборів, виходячи із необхідності забезпечення своєчасного надходження коштів до бюджетів для здійснення витрат бюджету та зручності їх сплати платниками.

Висновок:

проєкт Закону містить корупціогенні фактори та потребує доопрацювання з урахуванням наданих рекомендацій.

**Голова Національного агентства
з питань запобігання корупції**

Олександр НОВІКОВ